1955-2

IN EN OM het Humanistisch Verbond

MEDEDELINGEN VOOR DE LEDEN

JAARVERSLAG 1954

Hoofdbestuur

Op het Congres van 10 en 11 April 1954 werd het hoofdbestuur als volgt samengesteld: Dr. J. P. van Praag, voorzitter, Mr. H. B. J. Waslander, ondervoorzitter, J. Bijleveld, algemeen secretaris, W. Coenders, organisatie secretaris, W. C. Koppenberg, penningm., Dr. H. Bonger, redacteur, Dr. J. C. Brandt Corstius, Mevrouw A. J. Groenman-Deinum, Prof. Dr. T. T. ten Have, Mevrouw D. Heroma-Meilink, Joh. Jansen, Mevrouw H. A. Polak-Schwarz, H. Redeker, E. Schabracq, Ir. P. Schut, Dr. G. Stellinga, Mr. A. Stempels, Prof. Dr. G. Stuiveling, Mr. Dr. J. In 't Veld, Prof. Dr. Libbe van der Wal.

De vijf eerstgenoemden vormden het Dagelijks Bestuur.

Het beleid van het hoofdbestuur bleef ook dit jaar beheerst door de beginselen, neergelegd in het jaarverslag over 1952, waarmee het congres reeds enige malen zijn instemming betuigde. In organisatorisch opzicht werd voortgegaan in de lijn, die van het begin af op dit gebied is getrokken: namelijk de grootst mogelijke zelfstandigheid der gemeenschappen, binnen de grenzen door de statuten en reglementen aangegeven. Daarbij spreekt het vanzelf dat het hoofdbestuur als centraal uitvoerend orgaan verantwoordelijk blijft voor de principiële koers van het Verbond. Maar er wordt doelbewust gestreefd naar een ontplooiing van werkzaamheden der gemeenschappen, overeenkomstig elks eigen aard en behoeften. Naarmate het Verbond zich consolideert, ligt dat ook meer voor de hand.

Voorts werd systematisch uitvoering gegeven aan de organisatorische en geestelijke versterking van het Verbond, waarover reeds in het vorige jaarverslag sprake was. Hoewel allerminst beweerd mag worden, dat in dit opzicht reeds aan de verlangens voldaan is, mag misschien gesproken worden van een keerpunt in de problematiek waarvoor het Verbond zich in 1953 gesteld zag. Nieuwe publiciteitsvormen, nieuwe functionarissen, en intenser contact tussen centraal apparaat en gemeenschappen dragen daartoe in belangrijke mate bij.

Het is hier de plaats om nog melding te maken van het aftreden van H. Redeker, Ir. P. Schut, Mr. A. Stempels en Mr. Dr. J. In 't Veld, aan het einde van de verslagperiode.

Leden en ledental

Het ledental bedroeg op 1 Januari 1954: 9.420. 1520 nieuwe leden konden worden ingeschreven, terwijl 875 leden wegens overlijden, emigratie en bedanken moesten worden afgevoerd.

Overzicht van het ledental

Jaar	Toetredingen	Afvoeringen	Nettogroei	Aantal per 31 Dec.
1947			650	3.500
1948			850	4.350
1949			784	5.134
1950			1.099	6.233
1951			1.479	7.712
1952	1.328	340	988	8.700
1953	1.453	733	720	9.420
1954	1.520	875	645	10.065

Niet zonder voldoening kon worden vastgesteld, dat het Verbond binnen negen jaar na de oprichtingsdatum een ledental van tienduizend leden heeft bereikt. Voor een organisatie, waarvoor de oproep tot toetreding vóór alles een beroep op het verantwoordelijksheidsbesef betekent, is dit een bemoedigend resultaat.

Ook het getal der toetredingen geeft een opwekkend beeld. Zonder dat enige grootscheepse ledenwerfcampagne wordt gevoerd, blijft dit getal stijgen. Niettemin zou meer te bereiken zijn, wanneer alle gemeenschappen metterdaad uitbreiding van het ledental zouden nastreven. Een goed voorbeeld geeft de gemeenschap Vlaardingen waar systematisch de adressen van alle buitenkerkelijken worden bezocht.

Al behoeft het aantal afvoeringen niet zorgwekkend genoemd te worden, het blijft bijzondere aandacht vragen.

Wanneer — zoals voor de hand ligt — de oorzaak van dit verschijnsel in de eerste plaats moet worden gezocht in onvoldoende binding met de leden, dan zal deze binding en dus de gemeenschapsvorming bijzondere zorg eisen.

De in dit verband door het hoofdbestuur ingestelde commissie gaf in haar rapport „Mens en Verbond" uitvoerige en gedetailleerde aanwijzingen. Het is te hopen dat de gemeenschappen deze taak de aandacht geven, die zij verdient. Ook al mogen in dit opzicht niet op korte termijn verbazingwekkende resultaten worden verwacht; dit mag geen aanleiding zijn dit vraagstuk minder nauwlettend in het oog te houden.

Teneinde méér inzicht te krijgen in de samenstelling van het ledental maakte het Centraal Bureau een begin met een ledenstatiek waaraan de hierna volgende cijfers, uitgedrukt in % van het totale ledental en weergevende de situatie per 1 Juli 1954, zijn ontleend:

Indeling naar beroep *)

Hogere beroepen	16.4 %
Middelbare beroepen	44.9 %
Lagere beroepen	23.- %
Zonder beroep	9.5 %
Onbekend	6.2 %
	100.- %

Mannen	51.- %
Vrouwen	49.- %
	100.- %

*) Volgens een door het C.B.S. samengestelde beroepsindeling.

Indeling naar leeftijd

Van 18—29 jaar:	8.7 %
Van 29—39 jaar:	18.9 %
Van 39—49 jaar:	23.6 %
Van 49—59 jaar:	21.1 %
60 jaar en ouder:	22.6 %
Onbekend:	5.1 %
	100.- %

Eerst wanneer gedurende geruime tijd deze gegevens (ook van de mutaties) ter beschikking staan, kan de volle waarde van deze statistiek blijken. Nu reeds valt te concluderen, dat de samenstelling van het ledental aanzienlijk meer geschakeerd is dan wel eens is verondersteld.

Gemeenschappen

Per 1 Januari 1954 bedroeg het aantal gemeenschappen: 67. In 1954 werd de gemeenschap Terschelling opgericht, terwijl de gemeenschap Zierikzee moest worden opgeheven.

Het aantal bleef dus: 67, nl:

Alkmaar, Almelo, Amsterdam, Amersfoort, Apeldoorn, Appelscha, Arnhem, Assen, Baarn, Beverwijk, Bilthoven, Brunssum/Heerlen, Delft, Deventer, Doetinchem, Dordrecht, Drachten, Eindhoven, Emmen, Enschedé, Goes, Gorinchem, Gorredijk, Gouda, Groningen, 's-Gravenhage, Haarlem, Heerenveen, Den Helder, Hengelo, Hilversum, Hoogezand/Sappemeer, Laren/Blaricum, Leeuwarden, Leiden, Lochem, Maastricht, Meppel, Middelburg, Musselkanaal, Naarden/Bussum, Nieuwe-Niedorp, Nunspeet, Nijehorne, Nijmegen, Oost-Zeeuws-Vlaanderen, Oss, Rotterdam, Schiedam, Sneek, Soest, Terschelling, Tiel, Utrecht, Veendam/Wildervank, Velsen, Vlaardingen, Vlissingen, Voorburg/Rijswijk, Wageningen, Wassenaar, Winterswijk, Zaanstreek, Zandvoort, Zeist, Zutphen, Zwolle.

De door de gemeenschappen ontplooide activiteiten zijn in de meeste gevallen van veelzijdige aard. Het bezinningswerk, veelal in de vorm van Zondagochtendbijeenkomsten, neemt daarbij veelal de voornaamste plaats in. Steeds meer gemeenschappen streven er naar deze bijeenkomsten een eigen karakter te geven door bijzondere zorg te besteden aan omgeving en omlijsting.

Voor de verdiepingsarbeid blijken vooral de bijeenkomsten in kleinere kring van grote waarde. Van deze vorm werd ook gebruik gemaakt voor de behandeling van „Humanisme en Religie", het onderwerp, dat dit jaar aan de orde werd gesteld.

Van de verdere bijeenkomsten worden hier genoemd: kunstzinnige een feestelijke bijeenkomsten, leesclubs, cursussen, bijeenkomsten ter herdenking van de in de bezetting gevallenen. Muziek- en zanggroepen geven in verscheidene gemeenschappen aan tal van bijeenkomsten medewerking.

Het aantal door gemeenschappen uitgegeven maandberichten is stijgende. Door samenwerking met verwante organisaties kon in enkele gevallen een omvangrijker maandblad verkregen worden.

De erkenning, die het Verbond meer en meer ondervindt, blijkt ook in plaatselijk verband, wanneer gemeenschapsvertegenwoordigers als zodanig uitgenodigd worden deel te nemen aan

arbeid van algemeen belang.

Het aandeel van de gemeenschappen in de taken, die worden samengevat onder de naam „Practische Humanisme", wordt besproken in het gelijknamige hoofdstuk van dit jaarverslag.

Een belangrijke bijdrage leverden de gemeenschappen in het welslagen van de demonstratieve bijeenkomsten in Den Haag, Groningen en Hengelo. De wijze, waarop de aan deze bijeenkomsten verbonden organisatie-arbeid werd verricht, deed blijken, dat ook in dit opzicht het Verbond de kinderschoenen is ontgroeid.

Dit verslag kan niet een volledige opsomming geven van alle activiteiten, in het bijzonder niet van die, welke één bepaalde gemeenschap ontplooide. Een uitzondering mag worden gemaakt voor de deelneming — in samenwerking men anderen — van de Haagse gemeenschap aan de aldaar gehouden damesbeurs. De reactie van R.K. zijde, waarbij de geloofsgenoten werden opgewekt de damesbeurs te mijden, heeft aan het welslagen van het Haagse initiatief geen afbreuk kunnen doen.

Bijzondere aandacht werd besteed aan het contact tussen centraal apparaat en gemeenschappen. Door toezending van losbladig documentatie-materiaal werd naar een zo goed mogelijke voorlichting van de gemeenschapsbesturen gestreefd, die voorts door de bulletins van de pers- en documentatiedienst en het Nieuws van het Centraal Bureau volledig op de hoogte kunnen blijven met alle wetenswaardigheden in en om het Verbond.

Doordat het Centraal Bureau méér van zijn tijd vergde dan kon worden verwacht, kon door F. v. d. Berkhof het voorgenomen persoonlijk contact met de gemeenschappen nog niet in de gewenste mate worden onderhouden. Niettemin werden alle gemeenschappen in het najaar vanwege het D.B. bezocht. De besprekingen, die daardoor konden plaats vinden, waren verrijkend voor beide partijen.

Het reeds eerder genoemde rapport „Mens en Verbond" werd ter kennis van de gemeenschappen gebracht. De in dit rapport opgenomen wenken en adviezen kunnen slechts in de praktijk op hun waarde worden getoetst. Ook hier mag er dan nog eens op worden aangedrongen dit rapport niet als een archiefstuk te beschouwen, maar er — waar maar enigszins mogelijk — mee te werken. De betekenis, die het lid aan het Verbond toekent, wordt voor het grootste deel bepaald door de mate waarin hij er zich thuis voelt. Het is de inspannende, maar ook inspirerende taak van de gemeenschapsbesturen dit „thuis" te scheppen.

Gewesten.

De indeling van de gewesten Twente-Achterhoek en IJssel-Rijn werd méér aangepast bij de provinciale grenzen. In het vervolg zullen zij dan ook als de gewesten Overijssel en Gelderland worden aangeduid. Een nieuw gewest werd gevormd voor de provincie Noord-Brabant, waardoor het Verbond einde 1954 10 gewesten telt nl.: Friesland, Groningen/Drente, Overijssel, Gelderland, Utrecht/Het Gooi, Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant, Zeeland en Limburg.

De organisatie van de jaarlijkse studiedag werd wederom door de gewesten verzorgd. Het centraal ter behandeling gestelde onderwerp — ditmaal „Humanisme en Religie" — werd vooraf in de gemeenschappen besproken, na schriftelijke voorbereiding door de uitgave van het gelijknamige boekje.

De gewesten bleven voortgaan met die werkzaamheden, welke zich uitstekend lenen voor uitvoering in gewestelijk verband, o.m. familiedagen en -weekends.

Van de gelegenheid die het gewestbestuur biedt aan de daarin ziting hebbende gemeenschaps-bestuurders om tot uitwisseling van ervaringen en inzichten te komen, werd in sommige gevallen een levendig gebruik gemaakt.

Een dergelijke uitwisseling op grotere schaal vindt plaats in de gewestelijke besturenconferenties, waar ook verslag wordt uitgebracht van de halfjaarlijkse landelijke conferentie van gewest-voorzitters en -secretarissen, de z.g. Top Kader Conferentie (T.K.C.) Door de aanwezigheid op de gewestelijke conferenties van een centrale functionaris wordt het contact tussen hoofdbestuur, gewesten en gemeenschappen nog meer versterkt.

Van T.K.C. en Gewestconferenties werd ook gebruik gemaakt om het rapport „Mens en Verbond" bij de gemeenschapsbesturen te introduceren.

Financiën.

Met voldoening mag wederom worden geconstateerd dat velen bereid bleken het Verbond te steunen door grotere of kleinere vrijwillige bijdragen. Allereerst is dus een hartelijk woord van dank voor de gevers hier op zijn plaats. Aan vrijwilige bijdragen kwam in 1954 niet minder dan bijna ƒ 17.000.— beschikbaar, waarvan c.a. ƒ 12.000.— voor het Fonds Geestelijk Werk. Weliswaar bestond het laatste bedrag voor een groot deel uit giften, die reeds eerder waren toegezegd, doch ook nieuwe niet onbelangrijke giften werden in 1954 ontvangen. Het Fonds voor Centraal Geestelijk Werk heeft daardoor een hoogte bereikt, welke het vertrouwen geeft, dat tezamen met de reeds toegezegde bedragen voldoende nieuwe giften zullen worden verkregen om de kosten van dit werk tot einde 1956 te dekken. Gezien het tekort op de gewone dienst meent het bestuur dan ook gerechtigd te zijn de in het vorig jaar aan het Fonds Centraal Geestelijk Werk toegevoegde giften van het Opbouwfonds ad rond ƒ 4.500.— te gebruiken voor dekking van het gewone tekort.

Het resultaat van dit alles is, dat het geraamde tekort van bijna ƒ 12.000.— tenslotte is teruggebracht tot een werkelijk niet gedekt tekort van rond ƒ 4000,—, een tekort overigens, dat zonder de eerder vermelde giften niet minder dan rond ƒ 26.000.— zou hebben bedragen.

De omstandigheid, dat de vrijwillige bijdragen altijd een incidenteel en toevallig karakter zullen blijven dragen en blijkens de ervaring het verkrijgen daarvan op sterk toenemende moeilijkheden blijkt te stuiten, maakt het geboden de financiële situatie met ernst te blijven volgen en naar afdoende middelen tot verbetering te blijven streven. Bovendien zullen de daartoe te vinden middelen op betrekkelijk korte termijn — gedacht wordt hierbij aan uiterlijk 1 Januari 1957 — te verwezenlijken moeten zijn. Suggesties van de gemeenschappen, welke tot een oplossing kunnen voeren, zullen gaarne in nauwgezette overweging worden genomen.

Enkele voorstellen hebben het hoofdbestuur reeds bereikt en zijn deels nog in overweging. Eén daarvan, betrekking hebbende op de instelling van een lidmaatschap voor het leven, is na onderzoek en na informatie bij de A.N.W.B., welke deze mogelijkheid kent, als voor ons ongeschikt verworpen. Tegen het voorstel verzet zich allereerst de aard van ons Verbond als levensbeschouwelijke organisatie, die een afdoening ineens van een jaarlijkse bijdrage naar inkomen principieel onjuist maakt. Bovendien zou de uitvoering technisch grote bezwaren opleveren door de aard van onze contributieregeling, die gebaseerd is op een met het inkomen variërende contributie. Voor het lidmaatschap voor het leven zouden dus verschillende afkoopsommen moeten worden vastgesteld, terwijl dan zelfs nog geen rekening kan worden gehouden met de gedurende het lidmaatschap wisselende welstand. Het gevolg van een en ander zou onvermijdelijk een dusdanig hoog bedrag voor een dergelijk lidmaatschap betekenen, dat de aantrekkelijkheid daarvan geheel verloren zou gaan.

In dit verband mag er overigens nog eens bij herhaling op worden gewezen, dat de nu geldende contributieschaal als richtsnoer door het grootste deel van onze leden niet wordt gevolgd. Naast het mooie voorbeeld van de vele vrijwillige bijdragen, staat helaas het teleurstellende feit van de onderwaardering van de betekenis van 't Verbond bij tallozen van onze leden, zoals die blijkt uit hun contributies.

Bij hetgeen werd gezegd omtrent de jaarlijkse weerkerende tekorten van het Verbond moet tenslotte nog worden gewezen op de steeds voortgaande onvermijdelijke stijging van de uitgaven, die deels worden veroorzaakt door algemene prijs- en loonstijgingen en anderdeels een gevolg zijn van de zich uitbreidende taken van het Verbond. Moge het niet nodig zijn de zo noodzakelijke werkzaamheden uit financiële overwegingen te beperken. Voorlopig vertrouwt het hoofdbestuur, dat de Humanisten in Nederland zullen blijven beseffen, dat hun verantwoordelijkheid eist de vele taken, waarvan een groot deel door vrijwillige inspanning wordt verricht, niet ongedaan te laten liggen.

In dit vertrouwen durft het hoofdbestuur opnieuw een begroting te presenteren, die een tekort van ruim ƒ 16.000.— aantoont, ongeacht de uitgaven voor Centraal Geestelijk Werk van nog eens ƒ 13.000.—, die gedekt zullen worden uit de speciaal voor dit doel bijeengebrachte resp. nog bijeen te brengen gelden. Een beroep tot verdere en grotere offerbereidheid is hierbij op zijn plaats.

Centraal Bureau en personeel.

Op 1 Februari trad D. Th. F. d'Angremond in dienst als Centraal Geestelijk Raadsman. Hij is — behalve met assistentie bij de algemene leiding — in het bijzonder belast met de opbouw van het werk in de gemeenschappen, bekend als Practisch Humanisme.

De administrateur F. van den Berkhof kon door de ontwikkeling der werkzaamheden op het C.B. minder aandacht besteden aan het contact met de gemeenschappen dan in de bedoeling ligt. J. Slegt heeft de dienst verlaten. In zijn plaats werd ingaande 1 Juni J. H. Kramer als bureau-chef benoemd.

De geestelijke raadsman C. H. Schonk bleef belast met de algemene leiding van de geestelijke verzorging in de kampen voor arbeiders, daarbij voor de watersnoodgebieden 1953 geassisteerd door P. v. d. Vliet.

De staf van „De Ark", gevormd door J. G. Eekman en het echtpaar Dimmendaal, werd wederom bijgestaan door verscheidene vrijwillige en bezoldigde medewerkers(sters).

In een klein aantal jaren is het aantal medewerkers in dienstverband niet onaanzienlijk uitgebreid, hetgeen op zichzelf reeds een aanwijzing vormt van de toeneming in omvang en

verscheidenheid der werkzaamheden. Met dankbaarheid mag worden vastgesteld, dat hoe verscheiden de personeelsformatie ook geworden mag zijn, alle medewerkers met evenveel toewijding het Verbond dienen.

Commissies.

De werkzaamheden van het hoofdbestuur werden wederom door de arbeid van verscheidene commissies ondersteund. Daarvan moeten allereerst worden genoemd de vaste commissies voor publiciteit, practisch humanisme, radio, internationale contacten, De Ark, buitenwerk en zang, muziek en lekespel.

Commissies van tijdelijk karakter worden ingesteld, wanneer een bepaald onderwerp nadere bestudering behoeft. Uiteraard dienen dergelijke commissies beperkt in aantal te zijn, waar zij immers tijd en energie vragen, die aan ander werk onttrokken moeten worden.

De commissie „Sociale Gerechtigheid" vorderde zodanig met haar werkzaamheden, dat publicatie van haar rapport in begin 1955 kan worden tegemoet gezien.

Het in December 1953 gepubliceerde rapport van de commissie „Beginselverklaring" werd besproken door het hoofdbestuur en het congres 1954. Na deze voorlopige behandeling kwam de commissie opnieuw bijeen ter bestudering van het congresverslag en een aantal rapporten van gemeenschappen en enkelingen, hetgeen leidde tot enkele wijzigingen in het aanvankelijke rapport. In November 1954 kon de commissie haar tweede rapport aan het hoofdbestuur aanbieden.

Het werk van de commissie „Mens en Maatschappij" ondervond door allerlei omstandigheden vertraging. Deze commissie heeft te adviseren omtrent de principiële gezichtspunten uit humanistisch oogpunt van de ontwikkeling der achtergebleven gebieden, het vluchtelingenvraagstuk en het rassenprobleem.

De commissie „Mens en Techniek" zette haar werkzaamheden — met medewerking van Ir. E. Hijmans — voort.

In het najaar van 1953 werd een commissie belast met een onderzoek naar de vraag welke activiteiten en vormen van aanpak het Verbond kan ontwikkelen om te bereiken, dat ieder — ongeacht zijn intellectuele vaardigheden —, die humanistisch denkt en voelt, het Verbond ook als zijn geestelijk tehuis zal kunnen aanvaarden en beleven. Deze commissie bracht in de loop van het verslagjaar haar rapport „Mens en Verbond" uit, dat ter kennis van gemeenschapsbesturen en sprekers werd gebracht.

Een commissie werd ingesteld ter bestudering van het probleem van de godsdienst in de humanistische gezinsopvoeding.

Tenslotte werd een commissie in het leven geroepen, die opzet en inhoud van de vormingscursussen voor jongeren heeft aan te geven.

Publicaties en radio.

Uitgegeven werd „Het Humanistisch Verbond antwoordt", een reactie op het rapport van het (R.K.) Centrum voor Staatkundige Vorming: „Overheid en Humanistisch Verbond". De gebruikelijke Nieuwjaarsbrief bleef ook in 1954 niet achterwege.

In vergevorderde staat van voorbereiding verkeren een boekje „Humanisme en Rede" en een boekje „Ontmoeting der levensovertuigingen". Ook aan een eenvoudiger uitgave wordt gewerkt. De teksten van de kalender voor 1955 werden wederom door H. G. Cannegieter en Prof. Dr. G. Stuiveling verzorgd. Er werden 1400 exemplaren verkocht.

Het aantal abonné's op het Woord van de Week bedroeg aan het eind van 1954: 1635.

Het humanistische woord klonk wederom voor de microfoon van V.A.R.A., Wereldomroep en Regionale Omroep Noord (Friese uitzending); ook een enkele maal voor de V.P.R.O. Het werd bezonder gewaardeerd, dat de V.A.R.A. het aanvangstijdstip van de rubriek „Geestelijk Leven" weer iedere week op Zondagochtend 9.45 stelde.

Hoogst onbevredigend is het, dat de A.V.R.O. nog steeds niet tot een duidelijke stellingname ten opzichte van humanistische uitzendingen kon komen.

Met ingang van 1954 verscheen „Mens en Wereld" om de veertien dagen tegen een vergoeding van *f* 3,— per jaar voor leden, die daarnaast — zonder extra bijdrage — het verenigingsblad „In en om het Humanistisch Verbond" ontvangen. Door deze verruiming der publicatiemiddelen kreeg de redactie meer dan tot dusver gelegenheid te streven naar een blad van brede opzet, dat aantrekkelijk is voor humanisten van elke schakering. Het spreekt vanzelf dat een jaar praktijk te gering is om tot volledige ontwikkeling van alle mogelijkheden te komen. Toch mag reeds gezegd worden, dat de wijziging in de publicatiemiddelen algemeen als een verbetering wordt gevoeld. De instemming die het blad in zijn nieuwe vorm ontmoet, blijkt ook uit het aantal abonné's, dat einde 1954 4500 bedroeg.

Slechts in één geval werd gebruik gemaakt van de mogelijkheid om bij het hoofdbestuur tegen redactie-beslissingen in beroep te gaan. Het beroep werd afgewezen.

Meningsvorming rondom het moderne humanisme.

Als reactie op de journalistieke en parlementaire polemieken rondom de jaarwisseling 1953/1954 werden, in samenwerking met Humanitas en het Thuisfront, in Februari een drietal demonstratieve vergaderingen belegd in Den Haag, Groningen en Hengelo. Ze werden tezamen bezocht door ongeveer 3.500 personen. Bij die gelegenheid werden tienduizenden oproepen verspreid en over het geheel een grote activiteit aan de dag gelegd.

In het voorjaar van 1954 verscheen het rapport inzake „Overheid en Humanistisch Verbond" van het (R.K.) Centrum voor Staatkundige Vorming". In de eerstvolgende nummers van „Mens en Wereld" volgde daarop terstond een reactie, terwijl een uitvoeriger, gedocumenteerd en principieel antwoord werd voorbereid. Dit verscheen in het najaar onder de titel „Het Humanistisch Verbond antwoordt".

Inmiddels was de discussie rondom dit vraagstuk voortgegaan. Allereerst was het Pinkster-Mandement der bisschoppen een opzienbarende gebeurtenis, waarin mede de positie van het humanisme betrokken was. Ook daarop werd in „Mens en Wereld" prompt gereageerd. Voorts verscheen temidden van een uitgebreide polemiek een zeer te waarderen brochure van Prot. Christelijke zijde t.w. van de hand van Prof. Van Ruler omtrent het onderwerp „Overheid en Humanisme". Het spreekt vanzelf dat het hoofdbestuur zich bij dit alles in het openbaar en in besloten kring niet onbetuigd gelaten heeft.

Tevens werden in verschillend verband de besprekingen voortgezet omtrent de praktische uitvoering der geestelijke verzorging in overheidsverband. Er is geen reden om met het bereikte resultaat geen genoegen te nemen.

Hiermee wil overigens niet gezegd zijn, dat er geen gerechtvaardigde verlangens van humanistische zijde meer te vervullen zouden zijn.

Mede met het oog daarop bleef een geregeld contact met vooraanstaande leden van verschillende politieke partijen gehandhaafd. Ook overigens werd getracht in woord en geschrift belangstelling te wekken voor de zaak van het humanisme. Aan de meningsvorming o.a. rondom de openbare school, de radio en de verzuiling werd onzerzijds in velerlei verband deelgenomen.

De humanistische pers- en documentatiedienst — uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld — nam dit jaar in belang toe.

De humanistische idee vond ongetwijfeld in bredere kring een zekere erkenning.

Nog zij onder dit hoofdstuk vermeld dat in de zomer een sprekersconferentie werd belegd. Het is de bedoeling dit soort conferenties eens per jaar te doen plaatsvinden. Een driemaandelijkse contactbrief voor de sprekers, genaamd „De Stemvork" is sindsdien twee maal verschenen.

Stichting Socrates.

De in het vorige jaarverslag uitgesproken verwachting, dat de Humanistische Stichting Socrates in 1954 tot een opleving zou komen, is tot werkelijkheid geworden. In dit verband verdient het werk van de Directeur B. J. Max alle lof. Het verschijnen van de eerste jaargang van het tijdschrift „Rekenschap" voorziet in een lang gevoelde behoefte. Deze jaargang bracht een aantal belangrijke beschouwingen op wetenschappelijk niveau, die de bezinning op de problemen van het humanisme in ruimere kring ten zeerste zullen kunnen stimuleren. Het aantal abonné's bleef nog beneden de gestelde verwachtingen, doch aangenomen mag worden, dat het zich nog verder zal ontwikkelen. Helaas, zag H. Redeker zich genoodzaakt wegens tijdsgebrek uit de redactie te treden.

De bijzondere leerstoel aan de Technische Hogeschool te Delft wordt bekleed door Prof. Dr. L. G. van der Wal, die ook in het studiejaar 1953—1954 voor een belangstellend gehoor zijn colleges gaf.

De Wetenschappelijke Sectie van de Stichting hield op 24 October zijn tweede landdag, die druk bezocht werd, en waarop Prof. Dr. L. G. van der Wal en H. Redeker inleidden over het onderwerp „Overtuiging en objectiviteit".

De Humanistische Zomerschool 1954 was gewijd aan het onderwerp „Ontmoeting der Levensovertuigingen", en werd van 1—7 Augustus gehouden te Amersfoort onder leiding van D. d'Angremond. Er waren ruim 70 deelnemers. Dr. H. Faber, Dr. A. L. Constandse, Dr. B. M. I. Delfgaauw, Prof. Dr J. H. Bavinck en Dr. J. P. van Praag spraken over respectievelijk Vrijzinnig Christendom, Scepticisme, Rooms-Katholicisme, Protestantisme, en Humanisme.

Het aantal contribuanten van de Stichting steeg van 87 tot 136, het aantal donateurs van het Leerstoelfonds van 38 tot 90. De stijging van het aantal donateurs werd voornamelijk bereikt door een schriftelijk beroep van de secretaris van het Curatorium voor de Leerstoelen en de directeur van de Stichting op een aantal academisch gevormde leden van het Humanistisch Verbond. Verdere versterking van de financiële positie van de Stichting blijft echter dringend gewenst.

Practisch Humanisme.

De commissie voor Practisch Humanisme werd uitgebreid met de Heer P. A. Pols. Mevrouw C. Hijman-Konijn trok zich uit de commissie terug; in haar functie is nog niet voorzien. Sinds Februari heeft in de commissie zitting de toen aangestelde centrale geestelijke raadsman, D. Th. F. d'Angremond. De z.g. rondzendbrief der commissie kreeg een meer aan zijn doel beantwoordende vorm en draagt thans de naam „De Puntjes op de I".

Met de verschillende kanten van het practisch humanisme hield de commissie zich zowel organisatorisch als principieel voortdurend bezig. De Centraal Geestelijk Raadsman was vooral belast met de opbouw van een eigen apparaat in de gemeenschappen. Gestreefd wordt naar de vervulling van het plaatselijk raadsmanschap in alle of althans de meeste gemeenschappen. Veel voorbereidend werk moet daartoe worden verricht. Maar men mag verwachten dat deze arbeid binnenkort vrucht zal dragen. Dat dit noodzakelijk is, spreekt vanzelf voor wie beseft, dat de practische arbeid van het Verbond op schier ieder terrein, van de opbouw van zulk een apparaat mede afhangt.

Een belangrijke ontwikkeling is waar te nemen op het gebied van het ziekenhuiswerk. Veel werd gedaan aan de voorlichting van bezoekers en bezoeksters. Het valt echter te betreuren dat de commissie niet voldoende op de hoogte wordt gehouden, wanneer men in een gemeenschap met ziekenhuisbezoek begint.

Een aparte tak van dit werk is het Sanatoriumbezoek, dat van grote betekenis wordt. Hierbij worden ook districts-raadslieden ingeschakeld. Intussen mag niet onvermeld blijven, dat ook bij het ziekenbezoek met de gebruikelijke tegenwerking van godsdienstige zijde gerekend moet worden, vaak ook waar het algemene of openbare ziekenhuizen betreft.

Met voldoening moet in dit verslag melding gemaakt worden van het feit dat eindelijk de regeling voor geestelijke verzorging van buitenkerkelijke gedetineerden zijn beslag kreeg. Aan het Departement van Justitie werd een ambtenaar aangesteld, die met de uitvoering van deze regeling belast is. Het Verbond als zodanig werd erkend als genootschap op geestelijke grondslag in de zin der gevangeniswet. Onderzijds werden inmiddels een tiental raadslieden voor dit werk voorgedragen. In totaal zullen vermoedelijk een vijf en veertig medewerkers nodig zijn. Met de Sectie reclassering van Humanitas is uiteraard contact gezocht ten behoeve van deze arbeid.

Het heeft geen zin een gedetailleerd overzicht te geven van alle activiteiten op het gebied van het practisch humanisme. Conferenties en plaatselijke scholingsbijeenkomsten werden belegd. Voorts hield de commissie zich bezig met het steeds veeleisende werk in de arbeiderskampen, dat ook dit jaar onder leiding van de raadslieden C. H. Schonk en P. W. v. d. Vliet, grote betekenis had. Ook de emigratiearbeid vergde herhaaldelijk de aandacht van de commissie. Aandacht werd verder besteed aan gerepatrieerde Indische Nederlanders en gewetensbezwaarden tegen de dienstplicht, aan vormingswerk voor jeugdigen — waarvoor een tijdelijke commissie werd ingesteld — en aan bejaardenzorg. Nu wat dit laatste betreft gebleken is, dat de commissie, ingesteld door het Humanistisch Centrum Mens en Wereld geen concrete taak voor zich zag weggelegd, zal een contact-commissie, waarin ook Humanitas en de Gerhard Stichting gevraagd zijn een vertegenwoordiger aan te wijzen, zich met de practische vragen bezighouden, die zich voordoen.

Ook het vraagstuk der huwelijksbemiddeling is in de loop van het jaar nog wel eens ter tafel geweest. De commissie is nog steeds van mening, dat hier een taak voor het Verbond kan liggen en stelt zich voor t.z.t. nog eens plannen in die richting te overwegen.

Samenvattend mag gezegd worden, dat het practisch humanisme, zoals dat in het Verbond wordt verstaan in volle ontwikkeling is. De betekenis daarvan voor de verwerkelijking van de humanistische gedachte kan moeilijk overschat worden. Het spreekt vanzelf dat daarvoor aller aandacht en aller medewerking vereist is.

Culturele arbeid en buitenwerk.

De buitencommissie organiseert de volgende zomerkampen:

drie familiekampen met 242 deelnemers
een familietentenkamp met 28 deelnemers
twee kinderkampen met 109 deelnemers.

Verder werden jongeren- en jeugdkampen georganiseerd door de H.J.B., en H.J.G. en de S.V.H.G.

Ook dit jaar waren de kampen over het geheel een groot succes; enkele gebreken bij het kindertentenkamp uitgezonderd. Uiteraard heeft de commissie zich beraden op de gebleken tekortkomingen. De leiding van de kampen verdient wederom alle lof. Het fonds „Potten en Pannen" (dat het kampeermateriaal beheert) beschikt intussen over materiaal ter waarde van tegen de duizend gulden.

In de loop van het jaar trad J. G. Eekman op als secretaris van de commissie.

De commissie zang, muziek- en lekespel zette haar werkzaamheden voort. Naast de huismuziek had het lekespel in het bijzonder haar aandacht. Wellicht dat er aanleiding aan haar activiteiten iets meer aandacht te besteden.

„De Ark".

Voor de Ark is 1954 zonder twijfel een succesjaar geweest. De inmiddels verworven bekendheid en daarnaast een veel intensievere propaganda hebben een verrassend groot aantal gasten naar ons vacantie- en conferentieoord getrokken. Niet minder dan 11.000 logeerdagen konden worden geboekt.

Welke eisen dit, in het bijzonder in het hoogseizoen, heeft gesteld, kan men zich zelfs bij benadering niet voorstellen. Weken achtereen moesten dagelijks niet minder dan 150 mensen worden verzorgd en dat alles in een gebouw en met een keukeninrichting, die voor een dergelijk massaal gebruik nog niet zijn berekend. De wijze, waarop de staf van de Ark alle organisatorische moeilijkheden heeft weten te overwinnen is dan ook boven alle lof verheven. Hun voortdurende inspanning is een levend bewijs van de liefde voor hun taak, waarvoor hoofdbestuur en leden van het Verbond hen telkens weer opnieuw dankbaar zijn.

Deze groeiende stroom van bezoekers maakt het echter noodzakelijk bij voortduring voorzieningen te treffen voor de inrichting van gebouw en inventaris. Ook op dit gebied is in het afgelopen jaar weer veel tot stand gekomen, ten dele ook door de medewerking van vrijwilligers, waarvan een dankbaar gebruik is gemaakt. In aanmerking nemende, dat bij de overname van de Ark reeds veel onderhoud achterstallig was, wordt het duidelijk dat ook in de komende jaren nog belangrijke bedragen voor onderhoud en vernieuwing zullen moeten worden besteed. Inmiddels is zelfs in ernstige overweging de vraag of het tijdperk van de incidentele voorzieningen niet moet worden afgesloten om de volle aandacht te gaan wijden aan een nieuwbouw-project. Een schets-plan ligt bereids ter tafel en het is de bedoeling de bestudering hiervan op te dragen aan de beheerscommissie. Vast staat echter dat met de verwerkelijking daarvan aanzienlijke sommen gemoeid zouden zijn, waarvoor een beroep op de leden niet achterwege zou kunnen blijven.

In deze toeneming van werkzaamheden en financiële problemen heeft het Hoofdbestuur aanleiding gevonden om aan de exploitatie van „De Ark" een meer zelfstandige vorm te geven. Gehoopt wordt, dat bij deze zelfstandige exploitatie op den duur geen beroep op de Verbondsfinanciën meer nodig zal zijn.

Ondanks het in vele opzichten zo gunstige jaar is de financiële uitkomst over 1954 nog niet geheel bevredigend geweest. Er bleef een tekort van ruim ƒ 5.000.—, hetgeen voor een belangrijk deel werd veroorzaakt door prijsstijgingen. Als gevolg daarvan moesten voor 1955 de prijzen met ongeveer 10 % worden verhoogd. Overigens wordt voor 1955 nog op een stijging van het aantal logeerdagen gerekend, in verband waarmee opnieuw de aandacht van de leden, die tot heden nog nimmer De Ark bevolkten, wordt gevraagd.

H.J.G. en H.J.B.

In de loop van 1954 heeft de **H.J.G.** zich op de geconsolideerde basis, die in vorige jaren gelegd is, voorspoedig ontwikkeld. Het ledental groeide verhoudingsgewijze snel, de activiteit ontplooide zich naar vele richtingen, enkele zeer te waarderen publicaties zagen het licht. Daarnaast bleef de „Libertijn" regelmatig verschijnen; door een organisatie-orgaan „Van de bovenste plank" werden de contacten met de afdelingen onderhouden. Ook dit jaar werden een aantal geslaagde kampen en weekends georganiseerd.

Hoewel de H.J.G. nog steeds een vrij kleine groep is, mag toch gezegd worden, dat de humanistische jongeren een levend element in de organisatie van humanisten vormen, waarin ze ook organisatorisch meer en meer hun eigen plaats gaan innemen. Het hoofdbestuur ziet de verdere ontwikkeling van de H.J.G. dan ook met vertrouwen tegemoet. Dr. J. C. Brandt Corstius woonde namens het Hoofdbestuur de Hoofdbestuursvergaderingen van de H.J.G. bij.

De in vorige jaren tot stand gekomen jeugdgroepen werden in de loop van 1954 landelijk georganiseerd in de **Humanistische Jeugdbeweging** onder een eigen bestuur. Met de H.J.G. zullen nog besprekingen gevoerd worden over de bepaling der leeftijdsgrenzen. Aan het — overigens geringe aantal — kleine groepjes, zijn vanwege het Verbond en in overleg met de groepjes zelf, plaatselijke mentoren verbonden; hetzelfde geldt voor de landelijke mentor. Tezamen met enkele andere jeugdleiders vormen zij de Raad van Mentoren.

Het contact tussen Verbond en de H.J.B. komt via deze Raad van Mentoren tot stand. Een formele samenhang tussen beide organisaties is er niet en wordt ook niet beoogd. Ook in de grondslag van de H.J.B. — waarin overigens nog een enkele wijziging wenselijk lijkt — dient tot uitdrukking te blijven komen, dat van jeugdigen tussen 15 en tenminste 18 jaar geen definitieve beslissingen op het gebied van de levensovertuiging geëist mag worden. Op deze

grondslag mag een rustige en bescheiden ontwikkeling van de H.J.B. tegemoet worden ge-

Contacten.

Met **Humanitas** werd de samenwerking op de bekende voet voortgezet. Vele malen werd overleg gepleegd over belangen, die beide organisaties raken. Met het **Thuisfront** werden als voorheen persoonlijke banden onderhouden. De samenwerking ook met de andere humanistische organisaties in het **Humanistisch Centrum Mens en Wereld** werd voortgezet in aller belang. Gezamenlijk werd ook een Humanistisch Instituut voor Sociaal Onderzoek in het leven geroepen, onder voorzitterschap van Professor Dr. T. T. ten Have. Het Centrum behartigt ook de pers- en documentatiedienst en de emigratiekwesties. Als directeur trad sinds September op de Heer Mr. H. Rood, en als perschef Mevrouw Mr. H. Singer-Dekker.

Van de **Centrale Stichting Bureaux voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden,** waarin het Verbond vertegenwoordigd is, valt weinig te vermelden. Het werk der Stichting ontwikkelt zich zeer bevredigend. Het Verbond is voorts vertegenwoordigd in de **A. H. Gerhard-Stichting.** Naar het zich thans laat aanzien zal deze stichting in de loop van 1955 kunnen beginnen met de bouw van haar eerste bejaardentehuis. Een waarnemer van de **Studenten Vereniging op Humanistische Grondslag** woont nog steeds de H.B.-vergaderingen van het Verbond bij. Ook overigens waren er enige nuttige contacten tussen beide organisaties. De vele officieuze en officiële contacten, die verder werden aangeknoopt of onderhouden, mogen hier in het algemeen aangeduid worden. Reeds vaak is er op gewezen, dat de betekenis daarvan niet onderschat mag worden.

Vaak komen belangrijke initiatieven op die wijze tot stand en worden nuttige relaties aldus aangeknoopt. Zolang zulke contacten echter geen concrete resultaten hebben opgeleverd heeft het geen zin daarover uit te weiden.

Van de **International Humanist and Ethical Union** verscheen een driemaandelijks bulletin (*f* 3,— p. j., waarmee tevens de arbeid van de Unie gesteund wordt). Het congres zal in 1957 te Londen plaats hebben. Een voorbereidende conferentie voor Europa zal waarschijnlijk in Augustus in België belegd worden. In het algemeen kan gezegd worden, dat de IHEU zich bevredigend ontwikkelt. Het Verbond neemt er een belangrijke plaats bij in. Het behartigt speciaal ook de Europese relaties, inzonderheid met de Féderation Humaniste, een jonge organisatie in Frankrijk, en de Bund Frei-Religiöser Gemeinde in Duitsland, die echter geen van beide nog lid van de Unie zijn.

Slotwoord.

Ook uit dit beknopte en schetsmatige jaarverslag mag blijken, dat het Verbond in het algemeen een bloeiend bestaan leidt, al zijn het de zorgen ook niet vreemd.

De problemen en moeilijkheden voortkomend uit weerstanden van buitenaf zijn van een niet te verwaarlozen betekenis en zij zullen voortdurend oplettendheid en toewijding nodig maken.

Zij zijn echter des te eerder te overwinnen, naarmate van binnen uit méér verbondenheid wordt getoond met de grootse taak, die thans meer dan tienduizend humanisten bijeenbracht. De kracht van deze verbondenheid valt niet te peilen uit een jaarverslag, wordt evenmin gevormd door een congresbesluit, maar is in de eerste plaats afhankelijk van ieders persoonlijke bijdrage, in welke vorm dan ook.

J. BIJLEVELD, algemeen secretaris.
W. COENDERS, org. secretaris.

Toelichting op de begroting 1955

Algemeen

Een drietal algemene opmerkingen mogen voorafgaan aan een nadere toelichting van de daarvoor in aanmerking komende posten op de begroting.

1. De begroting heeft vormverandering tegenover vroegere jaren ondergaan, welke er op gericht is een duidelijker meer samenvattend beeld te geven van de besteding van de Verbondsfinanciën. Daartoe zijn de posten naar hoofdstukken gegroepeerd, die elk een bepaalde activiteit van het Verbond omvatten. Daardoor is uit de samenvatting van de voor- en nadelige saldi dezer hoofdstukken een duidelijk sprekend overzicht van herkomst en besteding van de gelden ontstaan.
2. Ter vergelijking met de begrotingscijfers zijn dit jaar niet de begrotingscijfers van het vorige jaar, doch de werkelijke cijfers opgenomen. Deze laatsten vormen namelijk als regel een betere basis voor de begroting van het komende jaar dan de oude begrotingscijfers van het vorige jaar.
3. Mede in verband met de overwegingen onder sub 1 zijn in de begroting tevens opgenomen de afzonderlijke stichtingen. Het saldo van de baten en lasten van deze stichtingen zijn afgevoerd onder de benaming „Reserve", omdat althans formeel de uitkomsten daarvan geen invloed mogen hebben op de begroting van het Verbond.

Practisch Humanisme.

Doordat voor dit doel nog een speciale reserve aanwezig was, verschijnen op de rekening over 1954 geen kosten. Voor 1955 moet echter weer op bepaalde uitgaven worden gerekend.

Arbeiderskampen.

Door de stijging van salarissen vertoont de begroting een toenemend tekort. Gestreefd zal worden naar een verhoging van het Rijkssubsidie.

Gevangeniswezen.

In verband met het in de gevangenissen aangevangen werk verschijnt voor de eerste maal voor dit doel een post op de begroting.

Centraal Geestelijk Werk.

De uitgaven worden gedekt door middelen uit een speciaal fonds, hetwelk echter tot hoogstens einde 1956 toereikend zal zijn. Verwezen moge hier voorts worden naar het jaarverslag.

Woord van de Week.

Het aantal abonné's vertoont een dalende lijn.

Mens en Wereld.

Bij de begroting is uitgegaan van een aantal ledenabonné's van 4500 en van niet-ledenabonné's van 300, respectievelijk met een abonnementsprijs van *f* 3,— en *f* 5,— per jaar.

De stijging van de papierprijzen per 1 Januari 1955 is oorzaak, dat deze begroting toch nog met een tekort sluit.

Rekenschap.

De exploitatie van Rekenschap werd overgebracht naar de Stichting Socrates, waar dit naar zijn aard ook beter thuishoort. De aanloopkosten waren vrij aanzienlijk, doch deze konden mede door giften voor een groot deel worden gedekt. In 1955 wordt een abonnementental van 500 verwacht.

De Ark.

Ingevolge een besluit van het Hoofdbestuur is in de aanvang van dit jaar aan de exploitatie van De Ark een zelfstandige vorm gegeven door oprichting van een afzonderlijke stichting. Gebouwen en de huidige inventaris blijven eigendom van het Verbond zelf, doch worden verhuurd aan de Stichting. In de huursom zijn rente en afschrijvingen van de eigendommen begrepen, behalve de afschrijving, welke rechtstreeks door De Ark worden gedragen.

Voorts is in de huur een delging van de aanloopverliezen opgenomen, welke aan het Verbond ten goede komt. Mede daardoor kon de begroting van De Ark nog niet geheel sluitend worden gemaakt. Het bestuur stelt voor het geraamde verlies niet ten laste van de Verbondsfinanciën te brengen, doch naar het volgend jaar te laten overgaan in de verwachting, dat het zal gelukken uit de verdere exploitatie ook dit verlies te dekken.

Centraal Bureau.

In de begroting is, evenals voor De Ark, een huur voor het pand Bleyenburgstraat opgenomen, welke ten goede komt aan een afzonderlijk hoofd „Exploitatie gebouwen" onder het Hoofdstuk „Financiering algemeen".

De stijgende kosten zijn een gevolg van loon- en prijsstijgingen en van de uitbreiding van de werkzaamheden.

Bijdragen en subsidies.
Gewestfonds.

In de begroting zijn hieronder de volgende posten opgenomen:

2½ % van contributie gemeenschapsleden	à *f* 65.320,—	*f* 1.660,—
5 % van contributie algem. leden	à „ 2.800,—	„ 140,—
		f 1.800,—
Gemeenschappen: in het bijzonder voor de Bureaux voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden		„ 1.000,—
Internationale Unie		„ 1.370,—
Hum. Centrum Mens en Wereld		„ 1.280,—
Diverse bijdragen		„ 140,—
		f 5.590,—

Contributies.

9.200	leden van Gemeenschappen tegen gemiddeld	*f* 7,10	*f* 65.320,—
400	algemene leden tegen gemiddeld	„ 7,—	„ 2.800,—
400	H.J.G.-leden tegen gemiddeld	„ 0,50	„ 200,—
10.000	leden		*f* 68.320,—

Onvoorzien.

Onder deze algemene post vraagt het hoofdbestuur machtiging voor uitgaven en ontvangsten, verband houdende met onvervulde wensen, een en ander voorzover de middelen zulks mogelijk zouden maken.

	Begroting 1955				Voorlopige jaarcijfers 1954			
			Saldo				Saldo	
	Lasten	Baten	nadelig	voordelig	Lasten	Baten	nadelig	voordelig
I. Geestelijke Verzorging								
A. Practisch Humanisme	2.400,—		2.400,—					
B. Arbeiderskampen	37.650,—	32.000,—	5.650,—		31.695,19	29.048,68	2.646,51	
C. Gevangeniswezen	1.000,—		1.000,—					
D. Centraal Geestelijk Werk	13.360,—		13.360,—		11.778,84		11.778,84	
II. Publiciteit								
A. Woord van de Week	4.860,—	7.100,—		2.240,—	5.218,10	7.481,60		2.263,50
B. Mens en Wereld	17.750.—	16.750,—	1.000,—		16.578,25	16.997,70		419,45
D. Boeken en brochures				1.000,—				1.244,85
III. Stichting Socrates								
A. Leerstoel	500,—	900,—		400,—	205,—	417,—		212,—
B. Wetenschappelijke Sectie	500,—	600,—		100,—	568,80	516,25	52,55	
C. Rekenschap	4.220,—	4.620,—		400,—	4.837,80	3.692,20	1.145,60	
Naar reserve			900,—					986,15
IV. Stichting De Ark								
a. Voeding en Wasserij	17.800,—				16.431,75			
b. Salarissen en sociale lasten	13.520,—				9.979,77			
c. Huur (rente en afschrijvingen)	12.000,—				9.965,55			
d. Onderhoud en afschr. inventaris	9.800,—				10.343,49			
e. Omzetbelasting	2.300,—				1.998,37			
f. Culturele uitgaven	P.M.				352,49			
g. Diverse kosten	6.250,—				5.926,26			
	61.670,—				54.997,68			
h. Pensiongelden etc.		58.500,—	3.170,—			49.304,03	5.693,65	
Naar reserve				3.170,—				
V. Humanistische Stichting	P.M.	P.M.			29,—	30,—		1,—
Naar reserve							1,—	
VI. Centraal Bureau								
a. Salarissen	31.280,—				24.496,04			
b. Kantoorkosten	7.300,—				7.465,68			
c. Huur	1.200,—				1.200,—			
d. Onderhoud en afschrijving inventaris	2.500,—				2.453,82			
e. Accountant	1.000,—				1.100,—			
	43.280,—				36.715,54			
f. Werkzaamheden voor derden		5.200,—	38.080,—				1.477,32	35.238,22
VII. Organisatie Algemeen								
a. Bijdragen en subsidies	5.590,—				4.605,59			
b. Propagandakosten	1.000,—				1.881,10			
c. In en Om	1.800,—				1.254,54			
d. Reiskosten bestuur, commissies en functionarissen	4.000,—				3.492,84			
e. Congres	2.000,—				2.037,78			
f. Diverse kosten/baten	P.M.					441,25		
	14.390,—		14.390,—			13.271,85		12.830,60
VIII. Financiering Algemeen								
a. Exploitatie gebouwen	12.090,—	13.710,—		1.620,—	1.391,82	1.690,—		298,18
b. Contributies	26.780,—	68.320,—		41.540,—	24.828,99	63.470,69		38.641,70
c. Giften:								
1. Opbouwfonds		P.M.				5.167,29		5.167,29
2. Centraal Geestelijk Werk		13.360,—		13.360,—		11.778,84		11.778,84
3. Uit Reservefonds Centraal Geestelijk Werk						4.535,—		4.535,—
IX. Onvoorzien	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
			79.950,—	63.830,—			69.386,97	65.547,96
			63.830,—	◁—			65.547,96	◁—
TEKORT			16.120,—				3.839,01	

Hoofdbestuursverkiezing

Dr J. P. van Praag, Voorzitter
Dr J. C. Brandt Corstius, ondervoorzitter
B. J. Max, alg. secretaris
W. Coenders, org. secretaris
W. C. Koppenberg, penningmeester
Dr H. Bonger, redacteur
J. Bijleveld
Mevrouw A. J. Groenman-Deinum
Prof. Dr T. T. ten Have
Mevrouw D. Heroma-Meilink
Joh. Jansen
Dr E. Nordlohne
Mevrouw H. A. Polak-Schwarz
Dr H. J. Roethof
E. Schabracq
Dr B. W. Schaper
Prof. Dr G. Stuiveling
Dr G. Stellinga
Mevrouw A. Treurniet-Wiersma
Prof. Dr L. van der Wal
Mr H. B. J. Waslander

(hoofdbestuur)

Statutenwijziging

Het congres, enz.
gehoord de discussies over beginsel, doel en organisatie van het Verbond,
besluit,
I. de Statuten te wijzigen als volgt:

Artikel 1

Naam, Zetel en Duur.

De vereniging van Humanisten in Nederland draagt de naam „Humanistisch Verbond" en is gevestigd te Utrecht.

Het Verbond is opnieuw aangegaan voor de tijd van 29 jaar en 11 maanden, te rekenen vanaf 23 April 1955 en derhalve eindigend 22 Maart 1985. Het Verbondsjaar loopt van 1 Januari tot en met 31 December.

Artikel 2

Beginsel.

De humanistische levensovertuiging wordt gekenmerkt door het pogen om leven en wereld te verstaan met een beroep op menselijke vermogens en zonder uit te gaan van openbaring. Bij alle schakering die binnen deze overtuiging mogelijk is, worden daarbij de volgende grondslagen erkend:

1. Het humanisme acht een waardenbesef dat niet naar willekeur kan worden gewijzigd, wezenlijk voor de mens.
2. Het humanisme eist de voortdurende bereidheid zich in denken en doen redelijk te verantwoorden.
3. Het humanisme eerbiedigt de mens als enkeling en als lid van de samenleving in zijn menselijke waardigheid.
4. Het humanisme is zich bewust dat de mens deel heeft aan natuurlijke, maatschappelijke en kosmische verbanden.
5. Het humanisme stelt vrijheid en gerechtigheid als eis voor het persoonlijk en maatschappelijk leven.

Het humanisme vraagt om beleving en verwezenlijking van zijn beginselen in de praktijk van het leven.

Artikel 3

Doel.

1. Het Humanistisch Verbond wil allen verenigen, die het bovenomschreven humanisme aanvaarden.
2. Het beoogt de verdieping, verbreiding en verdediging van de humanistische levensovertuiging.
3. Het streeft er naar een geestelijk centrum te vormen, in het bijzonder voor hen die buitenkerkelijk zijn.

Artikel 4

Middelen.

Het Verbond tracht zijn doel te bereiken langs wettige weg en wel door

1. het organiseren van bijeenkomsten, cursussen en conferenties;
2. het uitgeven van geschriften en periodieken;
3. het verzorgen van radio- en televisie-uitzendingen;
4. het uitoefenen van geestelijke verzorging;
5. het bevorderen van culturele activiteiten;
6. het instellen van centra voor bezinning, vorming en ontspanning.
7. het onderhouden van contacten met verwante groepen;
8. het toepassen van alle andere wettige en dienstige middelen.

Artikel 5

Organisatie

Het Verbond als landelijke organisatie kent plaatselijke gemeenschappen. Bovendien kan het congres bijzondere groeperingen van leden erkennen.

De landelijke organisatie treedt op in alle zaken van meer dan plaatselijke aard, houdt toezicht op en verleent steun aan de plaatselijke gemeenschappen en bijzondere groeperingen, en regelt hun onderlinge betrekkingen.

De plaatselijke gemeenschappen hebben hun werkterrein binnen geografische grenzen, waarvan de vaststelling wordt geregeld bij huishoudelijk reglement.

Artikel 8

Congres

1. Tenminste éénmaal per twee jaar in de maanden Maart of April wordt een landelijk congres gehouden.
   Op dit congres wordt:
   door de secretaris verslag uitgebracht over de toestand van het Verbond en zijn gemeenschappen en groeperingen, en over de werkzaamheden van het hoofdbestuur;
   door de penningmeester rekening en verantwoording over het beheer der gelden afgelegd en een begroting met toelichting ingediend;
   door een financiële commissie, waarvan de benoeming bij huishoudelijk reglement geregeld wordt, verslag uitgebracht.
2. (ongewijzigd).
3. Het hoofdbestuur is bevoegd, tussentijds advies in te winnen van een bijeenkomst van afgevaardigden der gewesten, welke afgevaardigden van geval tot geval worden aangewezen door de gewestbesturen.
4. (ongewijzigd).

Artikel 12

Plaatselijke Gemeenschappen.

1. Na verkregen toestemming van het hoofdbestuur kunnen leden, in of nabij eenzelfde plaats woonachtig, zich tot een gemeenschap constituëren.

2—6. (ongewijzigd).

II. het hoofdbestuur op te dragen op de aldus gewijzigde statuten wederom de koninklijke goedkeuring aan te vragen en het hoofdbestuur te machtigen daarin zodanige formele wijzigingen aan te brengen als door het departement van justitie zullen worden gevorderd.

Aldus besloten te Arnhem, de 23e April 1955.

Toelichting van het hoofdbestuur:

Art. 2 en 3. Zie rapport commissie — beginselverklaring.

Art. 4. De opsomming der middelen is in overeenstemming gebracht met de ontwikkeling binnen het Verbond en bondiger geformuleerd.

Art. 5. In de statuten wordt aldus de mogelijkheid van groeperingen als de H.J.G. opgenomen. Een enkele formulering is vereenvoudigd; de laatste twee regels zijn als vanzelfsprekend geschrapt.

Art. 8. lid 1. Hoewel het hoofdbestuur geen plannen koestert het houden van tweejaarlijkse congressen voor te stellen, leek het wenselijk de mogelijkheid daartoe statutair te openen.

Art. 8. lid 3. Dit lid is in overeenstemming gebracht met de praktijk om de Top-Kader-Conferentie tussentijds te raadplegen.

Art. 12. lid 1 — Dit lid is in overeenstemming gebracht met lid 6; een minimum aantal leden wordt niet meer genoemd, anderzijds kan lichtvaardige oprichting van een gemeenschap worden voorkomen.

*Prae-advies van het Hoofdbestuur op Amendementen tot de Beginselverklaring *)*

A. Nieuwe ontwerpen:

T.a.v. de beide voorstellen van Bilthoven en Wageningen, die in feite geheel nieuwe ontwerpen inhouden, moet opgemerkt worden, dat een vruchtbare behandeling indiening op een veel vroeger tijdstip, te weten voor het congres 1954 vereist zou hebben. Dan hadden ze mede een onderwerp van beraadslaging in de gehele voorbereidingsprocedure kunnen uitmaken. Het hoofdbestuur heeft zeer ernstige, om niet te zeggen onoverkomelijke bezwaren tegen beide voorstellen. Maar reeds op grond van de overweging, dat op het vorige congres niets gebleken is van de wens een geheel ander ontwerp aan de orde te stellen dan het toenmaals door de commissie ingediende, meent het hoofdbestuur thans met nadruk te moeten adviseren deze beide voorstellen van de agenda af te voeren.

B. Amendementen op onderdelen.

Na de uitvoerige discussies die over het nieuwe ontwerp hebben plaats gehad meent het hoofdbestuur met een uiterst beknopt advies te kunnen volstaan.

Aanhef.

Hier zou de term ongodsdienstigheid als een puur negatief kenmerk niet op zijn plaats zijn. Wel is het wenselijk vast te stellen, dat men in het humanisme niet uitgaat van openbaring; de ontkennende taalvorm drukt hier een fundamenteel feit uit, fundamenteler dan het al of niet erkennen van een Godheid. De gehele eerste zin vormt een nauwkeurig afgewogen samenstel van stelligheid en openheid dat door weglatingen of toevoegingen licht verminkt zou worden. Het hoofdbestuur adviseert als volgt:

*) Nagekomen amendement Amersfoort: Aanhef 5a na „met een beroep op" invoegen „uitsluitend"; en schrappen „zonder uit te gaan van openbaring".

1. Ontraden.
2. Met klem ontraden.
3. Ontraden.
4. Ontraden.
5. Met klem ontraden.
5a. Ontraden.
6. Ontraden.
7. Ontraden.
8. Met klem ontraden.
9. Met klem ontraden.
10. Ontraden.
11. Ontraden.
12. Ontraden.
13. „bijzondere" aan het congres overgelaten.
14. Met klem ontraden.
15. Ontraden.
16. Ontraden.

Punt 1.

De punten 1 en 2 duiden het humanistische mensbeeld aan, waarbij het waardenbesef algemener te achten is dan het specifieke redelijke vermogen.

Punt 3 spreekt over de tussenmenselijke verhoudingen; punt 4 van de alomvattende verbanden, en punt 5 van de eis die aan de samenleving gesteld wordt. Dit is een logische orde; mensbeeld — mensen — verbanden. Men kan echter ook naar andere principes indelen; er is dus meer dan één logische orde.

Van algemene aard is ook de opmerking, dat het in deze punten niet om kenmerken, maar om grondslagen gaat (die dus niet steeds onderscheidend zijn). Onder waardebesef wordt verstaan een besef (met een zekere gerichtheid die niet van willekeur afhankelijk is), waardoor de mens in staat is te waarderen en waarden vorm te geven.

Op grond van o.m. deze overwegingen luidt het advies:

1. Ontraden.
2. Ontraden.
3. Ontraden.
4. Ontraden.
5. Ontraden.
6. Overgenomen.
7. Zeer ernstig bezwaar.
8. Ontraden.
9. Ontraden.

Punt 2.

„Zich verantwoorden" duidt op een toetsing aan het eigen bewustzijn, geweten, waardebesef; en tegelijk op de bereidheid tot communicatie met anderen. Advies:

1. Ernstig bezwaar.
2. Ontraden.
3. Ontraden.

Punt 3.

1. Ontraden.
2. Geen bezwaar.
3. Ontraden.
4. Ontraden.

Punt 4.

Het kan in ernst niet betwist worden, dat het woord kosmisch eerst en vooral een rationele betekenis heeft (astronomie, kosmografie, enz.). Kosmische verschijnselen beïnvloeden het aardse leven (seizoenen, zonnevlekken); de kosmografische kennis bepaalt mede wereldbeeld en mensbeeld. Daarnaast heeft het kosmische verband voor sommige humanisten ook een gevoelswaarde die hun levensovertuiging een eigen kleur verleent.

De natuurlijke verbanden omvatten ook de verhouding mens—natuur die voor velen van grote betekenis is.

De erkenning van deze verbanden duidt er op dat het humanisme geen individualistische of anthropocentrische overaccentuering verdraagt. Verbondenheid drukt echter veel meer uit.

Mede op grond hiervan geeft het hoofdbestuur de volgende adviezen:

1. Met klem ontraden.
2. „erkent", overgenomen.
   Het overige: met klem ontraden.
3. Met klem ontraden. Zie no. 7.
4. Ontraden.
5. Ontraden.
6. Met klem ontraden.
7. Met klem ontraden.
8. Ernstig bezwaar.
9. Ernstig bezwaar.

Punt 5.

Het is duidelijk, dat behalve vrijheid en gerechtigheid ook andere belangrijke eisen te stellen zijn. Overwogen moet worden dat de verdraagzaamheid (concreter) in punt 3, en de verantwoordlijkheid in de punten 1 en 2 besloten ligt. Daarom ware met vrijheid en gerechtigheid te volstaan. Advies:

1. Ontraden.
2. Ontraden.
3. Met klem ontraden.
4. Met klem ontraden.
5. „in onverbrekelijke samenhang" geen bezwaar.
6. Ontraden.
7. Ontraden.
8. Ontraden.

Slotzin.

De voorgestelde amendementen schijnen de strekking te verzwakken. Advies:

1. Ontraden.
2. Ontraden.
3. Ernstig bezwaar.
4. Ontraden.

C. *Amendementen op doelstelling*

Punt 1.

1. Ontraden.

Punt 2.

1. Met klem ontraden.
2. Met klem ontraden.

Punt 3.

1. Ontraden.
2. Ontraden.
3. Ontraden.
4. Aan het congres overgelaten, mits dan ook „in het bijzonder" geschrapt wordt.
5. Ontraden.

Procedure

Het hoofdbestuur stelt zich voor bij 't begin van de behandeling te vragen, welke amendementen ondersteund worden. Vervolgens zal voorgesteld worden de amendementen, die niet door tenminste 15 afgevaardigden gesteund worden van de agenda af te voeren.

Namens het hoofdbestuur zal de discussie vervolgens kort worden ingeleid. De amendementen zullen per paragraaf aan de orde worden gesteld.

Voorgesteld zal worden met één discussieronde te volstaan. Na een korte beantwoording vanwege het hoofdbestuur zal per amendement gestemd worden, zo mogelijk bij handopsteken.

Na revisie door een te benoemen redactiecommissie zal tenslotte het gehele ontwerp in stemming worden gebracht.

HET HOOFDBESTUUR.

Wist U . . . . . .

dat het Humanistisch Verbond de volgende periodieken uitgeeft?

REKENSCHAP driemaandelijks tijdschrift voor wetenschap en cultuur. Abonnementsprijs: *f* 7,50 per jaar; voor donateurs en contribuanten van de Stichting Socrates en voor studenten *f* 6.—.
Een greep uit de inhoud van het laatste nummer: Overtuiging en Objectiviteit (Libbe van der Wal), Levensbeschouwing en Objectiviteit (H. Redeker), de Functie der Religie (M. A. Romers), Openbaring en Ongeloof (P. J. Stolk), Internationale Kroniek (B. W. Schaper).

MENS EN WERELD Actueel en veelzijdig.
Hoofdredacteur: Dr H. Bonger; vaste medewerkers o.m. dr J. C. Brandt Corstius, H. G. Cannegieter, Hella Haasse, drs H. Herbers, P. Krug, J. B. Meyer, dr O. Noordenbos, dr J. P. van Praag, dr D. H. Prins, P. C. J. Reyne en mr A. Stempels.
Verschijnt om de veertien dagen.
Abonnementsprijs: *f* 3,— per jaar voor leden.
Voor niet-leden *f* 5,—.

WOORD VAN DE WEEK Humanistische radiolezingen, gehouden voor de Vara-microfoon op Zondagochtenden.
Abonnementsprijs: *f* 1,— per kwartaal.

Centraal Bureau Humanistisch Verbond, Bleyenburgstraat 1, Utrecht. Tel. 10163, giro 304960.